

Andrzej F. Dziuba

"All the Pope's Men : the Inside Story of how the Vatican Really Thinks",
John L. Allen, New
York-London-Toronto-Sydney-Auckland
2004 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 14/2, 269-271

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dochodzą do głosu nurty protestancie, i to w obrazie chrześcijaństwa mesjańskiego oraz podejmowanej przez niego misji politycznej (por. s. 47-50, 83-84, 114-115, 319). Jest to tendencja wpisana w całe dzieje USA. Zresztą chrześcijaństwo w całych dziejach Stanów Zjednoczonych odgrywa specyficzną rolę, wielokrotnie bardzo znaczącą, choć tego nie akcentuje się publicznie. Przecież to lud wybrany i napełniony duchem misjonarskim do cywilizowania innych (s. 83-84)

Zwrócono uwagę na elementy ideologii marksistowskiej, ale zdecydowanie przypisuje się jej zbyt małe znaczenie. Autor w tej materii ma słabe rozeznanie i zbyt łatwo pomija to zagadnienie, upraszczając w znacznym stopniu referowane zagadnienia. Wynika to zapewne także ze zbyt zamkniętego spojrzenia na globalną politykę, zwłaszcza z pozycji wybitnie amerykańskiej. Zresztą autor myśląc i mówiąc o Ameryce przywołuje słynne powiedzenie H. Meville, że USA „a peculiar, chosen people, the Izrael of our times” (s. 315)

Oto do czytelników kraju przeżywającego trudne chwile polityczne trafiło opracowanie, które wpisuje się w krytykę aktualnego prezydenta i jego polityki międzynarodowej. Sięganie zaś do przeszłości zdaje się, ma tylko potwierdzać współczesne wizje i oceny. Nie można jednocześnie pominąć kwestii, iż USA mieszały i mieszają się do polityki światowej. Wynika to w znacznym stopniu ich pozycji międzynarodowej. Obecna sytuacja polityczna ekonomiczna, a zwłaszcza wojskowo-militarna w Rosji jeszcze bardziej umacnia hegemonistyczne aspiracje USA. Książka, mimo krytyki faktycznie jeszcze bardziej je umacnia i popiera. Co więcej zdaje się ze w pewnym sensie jest z nich dumna, choć nie chce tego powiedzieć bezpośrednio.

Bp Andrzej F. Diuba

John L. Allen, Jr., *All the Pope`s Men. The Inside Story of how the Vatican Really Thinks*. New York, London, Toronto, Sydney, Auckland 2004, ss. VIII + 392.

Problematyka Kościoła katolickiego niezależnie od emocjonalnych czy innych przeobrażeń pozostaje szczególnie interesującą sferą życia współczesnego świata. Jest to przecież wyjątkowa wspólnota, która mimo swego charakteru religijnego nie jest obojętna wobec całej rzeczywistości widzialnego spełniania się. Wielość szczegółowych kwestii czyni z nie jeszcze bardziej atrakcyjną sferę zainteresowań.

Jedną ze szczególnie interesujących instytucji Kościoła jest Watykan. Nie chodzi tutaj o precyzyjne rozumienie tego terminu. Jest to raczej hasło, które obejmuje treściowo szeroki kompleks zagadnień, instytucji i osób. Swoiste hasło niesie jednak w sobie niezwykle bogactwo problematyki, która może być przedmiotem wielorakich zainteresowań.

Prezentowaną książkę otwiera dedykacja (s. V) i schematyczny spis treści (s. VII).

Z kolei zamieszczono siedem bloków tematycznych. Pierwszy z nich nosi tytuł: „Watykan” (s. 15-52). Kolejny blok opatrzone tytułem: „Pięć mitów wokół Watykańiu” (s. 53-89).

Zaliczono do nich sama rzeczywistość Watykanu, pytanie kto decyduje, dochowanie tajemnicy, bogactwo i kariera. „Watykańska psychologia” to z kolei podjęte zagadnienie (s. 90-140). Tutaj wskazano na dziesięć wartości: autorytet, wrażenie, kosmopolityzm, lojalność, obiektywność, populizm, realizm, znaczenie prawa, czas i tradycja. Natomiast „Watykańska socjologia” omówiona została w czwartej części studium J. L. Allen (s. 141-187). W stopniowaniu wskazano na Watykan, Rzym, Włochy i Europę. Wreszcie „Teologia Watykańiu” została zaprezentowana (s. 188-223) przed ukazaniem kwestii „Watykan i kryzys wokół seksualnych nadużyć” (s. 224-312). Ukazano m.in. papieżstwo, prymat, kurie rzymską, kolegium kardynalskie, krytycyzm, reforma i duchowość. Natomiast w kwestii kryzysu m.in. usystematyzowano chronologię korespondencji i relacji między Watykanem a kręgami zaangażowanymi w USA w okresie 12.2001 – 23.08.2003. Ostatni blok nosi tytuł: „Watykan i wojna w Iraku” (s. 313-378). Tutaj także podano chronologicznie wypowiedzi czy stanowiska Watykanu za okres 6.08.2002 – 2.06.2003.

W zakończeniu podano dodatki (s. 379-381) i indeks (s. 382-392).

Autor jest korespondentem watykańskim dla „National Catholic Reporter” i watykańskim analitykiem dla CNN oraz National Public Radio. Ma swoją internetową stronę: „The Word from Rome”. Jest autorem m.in. *Conclave: The Politics, Personalities and Proces of the Next Papal Election* oraz *Cardinal Ratzinger: The Vatican's Enforcer of the Faith*. Uchodzi za wybitnego znawcę i komentatora problematyki watykańskiej.

Autor ukazuje procesy oraz osoby, które jego zdaniem, będą miały wybór na następcę Jana Pawła II. Będzie to wybór tak teologiczny jak i jednocześnie polityczny. Zdaje się jednak sugerować, że pierwszy element będzie o wiele znaczący i ważniejszy. Nie mniej jest otwarty w poszukiwaniu w miarę kompleksowego wiedzenia problemów, które w tym czasie nieuchronnie zbliżały się.

Dzisiaj z perspektywy wyboru już kard. J. Ratzingera do posługi następcy św. Piotra czyta się prezentowana książkę w innych okolicznościach. Mając inną już dzisiaj wiedzę zupełnie inaczej odczytuje się materiały oraz wiele interpretacji zawartych w opracowaniu J. L. Allen.

Jednym Polakiem powoływanym przez autora jest tylko kard. S. Dziwisz (s. 64), ale wskazuje się także m.in. na kard. polskiego pochodzenia, A. Maida, i K. Szoka (s. 80, 246).

Autor widzi swoją książkę jako propozycję wskazującą na perspektywy posługi Kościoła. Sądzi, iż będzie ona narzędziem przekazu lepszych i bardziej precyzyjnych informacji o Kościele. Dokładniej to zamysł podania treści na styku Kościół i jego problemy wobec współczesności (s. 1). Zatem zamysł słuszny, ale wątpliwości budzi twórcza i pozytywna odpowiedź na te oczekiwania..

W wielu elementach książka podaje jednak liczne obiektywne informacje i dane. Forma przekazu może być tutaj przydatna i bardziej komunikatywna. Podane informacje stały się bardzo atrakcyjne w momencie śmierci Jana Pawła II i oczekiwania na kolejnego konklawe. Taki czas zawsze budzi wiele emocji i pytań.

W indeksie zastosowano trudne do zrozumienia zasady kwalifikacyjne. Zabrakło np. wiele tytułów czasopism, np. „Corriere della Sera”, „Civiltà Cattolica” czy „Famiglia

Cristiana” (s. 317, 322, 358), a zwłaszcza „National Catholic Reporter” (s. 73, 263-264, 333, 336, 358, 360).

Studium amerykańskiego dziennikarza jest interesującą propozycją. W wielu elementach stanowi komunikatywną odpowiedź na współczesne oczekiwania. Wydaje mu się, że jest w stanie ukazać, jak myśli Watykan. W tym względzie, co sugeruje w podtytule książki, całkowicie myli się z realiami Watykanu. Po prostu brakuje mu narzędzi, które by mu pozwoliły dokonać tego spojrzenia. Niestety często taki styl spojrzenia jest oczekiwany przez media, które zdają się potwierdzać autentyczność przekazywanych informacji.

Z prezentowanej książki technicznie typowa dla dziennikarstwa pewność. Więcej, technicznie pewna jednorodność, a nawet znamiona swoistej pychy. Taka postawa z natury uniemożliwia pochylenie się nad prawdą. Nie mniej wydaje się, że to pewne uschematyzowanie jest zatem ograniczeniem, ale jednocześnie trzeba przyjąć podawaną propozycję podchodząc od niej krytycznie. Zatem ostrożność podejścia nie może uniemożliwiać z troską o prawdę.

Prawda Watykanu pozostanie na zawsze swoistym misterium. Taką będzie jeśli zrozumie się, że wpisany w nią jest znak wiary i dzieł Ducha Świętego. Z drugiej zatem strony zastosowanie narzędzi czysto fizycznych i świeckich z góry wskazuje, iż propozycje bez tych płaszczyzn będą niepełne, a niejednokrotnie wręcz błędne.

Autor wskazuje, że stara się ukazać, iż analiza kryzysu, m.in. spowodowanego nadużyciami seksualnymi, nie jest atakiem na Kościół ze strony świeckich, mediów i liberalnych aktywistów, a tylko próbą rozeznawania prawdy. Jednak założenie takie w wielu fragmentach pozostaje tylko teorią. Po prostu wydaje się, że autor nie jest w stanie uwolnić się od pewnych schematów czy opinii, często takich które chce się słyszeć. Nie mniej książka ta jest wyrazem pewnej ogólnej tendencji spojrzenia na Watykan.

Bp Andrzej F. Dziuba

Heinz-Joachim F i s c h e r, *Pope Benedict XVI. A Personal Portrait*. New York 2005, ss. X + 213.

Zainteresowanie Kościołem katolickim jest szczególnie widocznym zakresem szerokich badań i analiz tak naukowych jak i bardziej publicystycznych czy prasowych. Pojawili się wręcz specjaliści w tej dziedzinie, właśnie na poziomie prasowym. Natomiast motywy czy cele różnych badań mogą być bardzo różne, a więc tak pozytywne jak i negatywne. Jednak wobec tych ogólnych założeń wielokrotnie przedmiot bezpośrednich badań jest precyzowany bardziej szczegółowo.

Naturalnym jest, iż w ramach Kościoła katolickiego szczególnie zainteresowanie odnosi się do Watykanu. Tam poszczególne instytucje, zwłaszcza Kurii rzymskiej oraz pracujące tam osoby, poddawane są wyjątkowej obserwacji. Także poddawane są szczegółowym badaniom naukowym, w zakresie których istnieje znaczna liczba znakomitych opracowań.